

RĪGĀ

2020. gada 2. oktobrī
Nr. 1-23/169_e

Ekonomikas ministrijai
Paziņošanai e-adresē

Ministru prezidenta birojam
Paziņošanai e-adresē

Informācijai:
Finanšu ministrijai
Paziņošanai e-adresē

Finanšu un kapitāla tirgus komisijai
Paziņošanai e-adresē

Biržai "Nasdaq Riga"
riga@nasdaq.com

Latvijas Riska kapitāla asociācijai
info@lvca.lv

Par Ministru kabineta noteikumu projektu "Noteikumi par aizdevumiem un to procentu likmju subsīdijām komersantiem konkurētspējas veicināšanai"

Latvijas Finanšu nozares asociācija (turpmāk – Asociācija) 2020.gada 23.septembrī saņēma Ministru kabineta noteikumu "Noteikumi par aizdevumiem un to procentu likmju subsīdijām komersantiem konkurētspējas veicināšanai" (turpmāk – MK noteikumi) projektu, kā arī 2020.gada 28.septembrī MK noteikumu pielikumu "Riska likmes", sākotnējās ietekmes novērtējuma ziņojumu (turpmāk – Anotācija) un informāciju, ka minētais MK noteikumu projekts jau ir iesniegts izskatīšanai Ministru kabinetā.

Informējam, ka Asociācija nav tikusi iesaistīta minētā MK noteikumu projekta izstrādē, lai arī Anotācijā ir norādīts, ka "*aizdevumus primāri paredzēts piešķirt sadarbībā ar kredītiestādēm*". Ar MK noteikumu projektu Asociācijas biedriem izdevās iepazīties vien tad, kad Ekonomikas ministrija to bija iesniegusi izskatīšanai Ministru kabinetā.

Asociācija **iebilst pret šī MK noteikuma projekta tālāku virzību** vairāku iemeslu dēļ.

1. Valsts kapitāla izmantošana, prioritātes un sadarbība ar privāto sektoru

Novērtējam ātro valdības rīcību un lēmumus dažādu ar COVID-19 pandēmijas izraisītu izaicinājumu risināšanā. Saslimušo skaita būtisks pieaugums liecina, ka situācija nebūt nav beigusies. Attiecīgi valsts budžeta līdzekļi, proti, **valsts visu nodokļu maksātāju līdzekļi**, ko plānots ieguldīt šīs valsts atbalsta programmas ieviešanā, **būtu prioritārāk izmantojami**, piemēram, publiskās infrastruktūras (slimnīcu, ceļu, skolu rekonstrukcijai, energoefektivitātes veicināšanai un klimata ietekmes mazinošiem pasākumiem), vai citu sabiedrības vajadzību finansēšanai, **nevis ļoti selektīvam**

uzņēmēju lokam (apmēram 15), kuri noteikti spēj dažādos atbilstošos veidos piesaistīt finanšu resursus tirgū.

2. Konkurence, tirgus nepilnību analīze

Paredzētais atbalsts ir **pretrunā ES noteiktajiem brīvas, godīgas un vienlīdzīgas konkurences principiem**, kas atrunā, kad ir pieļaujama valsts iejaukšanās tirgū, proti, ja ir skaidri identificētas konkrētas tirgus nepilnības. **Lielo uzņēmumu finansēšanā pastāv konkurence tirgū** (par uzņēmumu investīciju projektu finansēšanu nereti cīnās pat 5-6 kredītiestādes).

Arī pēc Ekonomikas ministrijas sniegtā skaidrojuma Asociācijas Kredīšanas komitejas 2020.gada 29.septembra sēdē nav saprotams, kādu tieši tirgus nepilnību ar šo atbalsta programmu plānots novērst. Pastāv noteiktas metodes, procesi, kā valstis novērtē tirgus nepilnības uzņēmējdarbības segmentā, un labas pārvaldības prakse nosaka, ka finansētāji tiek uzklauti, kā arī vēlāk iesaistīti izvērtējuma rezultātu apspriešanā. Mūsu ieskatā, tirgus nepilnības ir vērojamas mazo un vidējo uzņēmumu segmentā, nevis lielo komersantu finansēšanā. Informējam, ka Asociācija tikai 2020.gada 29.septembrī saņēma "Tirgus nepilnību sākotnējo (ex-ante) novērtējumu Eiropas Savienības fondu 2021.-2027.gada plānošanas perioda atbalstam finanšu instrumentu veidā" ar lūgumu sniegt komentārus līdz 2020.gada 7.oktobrim. Ja izvērtējuma ietvaros ir konstatētas nepilnības finansējuma pieejamībā lieliem komersantiem, kredītiestādes sagatavos viedokli par izvērtējumā minēto.

Vēlreiz uzsveram, ka **šādas valsts atbalsta programmas izstrāde ir vien dažu uzņēmumu interesēs**, tā vietā nozīmīgāku atbalstu būtu nepieciešams sniegt mazo un vidējo uzņēmumu segmentam, veicinot to attīstību.

Nav arī skaidrs, kāpēc šo MK noteikumu ietvaros tiek finansētas paredzamo algu izmaksas un kā tas atbilst tirgus nepilnību analīzei. **Vai Ekonomikas ministrijas ieskatā un veiktās analītikas rezultātā ir redzams, ka lieli uzņēmumi nav spējīgi piesaistīt kredītiestāžu resursus likviditātes (apgrozāmo līdzekļu), ieskaitot atalgojuma izmaksu, nodrošināšanai?**

Saskaņā ar tirgus praksi kredītiestādes neemitē vērtspapīrus uz 20-25 gadiem, tāpat arī nav noguldījumu uz šādu termiņu, attiecīgi kredītiestādēm nav pieejams finansējums ar fiksētu likmi uz tik garu periodu, līdz ar to tās objektīvi nespēj piedāvāt finansējumu uzņēmējiem uz šādiem nosacījumiem. **Nozari regulē tirgus principi – tāpat kā degvielas tirgotājs un minerālmēslu ražotājs nevar garantēt cenu uz 20 gadiem, to nespēj arī bankas, kas darbojas brīva tirgus apstākļos.** Lielo komersantu finansēšanā nesaskatām tirgus nepilnību, šiem uzņēmumiem finansējuma pieejamību spēj nodrošināt privātais sektors, ko arī apliecināja Asociācijas 2020.gada 29.septembra Kredīšanas komitejā lielāko banku pārstāvji, uzsverot, ka valsts intervence šajā segmentā nozīmē būtiski pārskatīt turpmāko gadu uzņēmējdarbības segmenta finansēšanas iespējas, kas var rezultēties biznesa apjomu un kapacitātes kritumā attiecībā uz mazo un vidējo uzņēmumu kredīšanas segmentu, kur jau tā ir vērojama apgrūtināta piekļuve finansējumam.

3. Kapitāla tirgus attīstība

Asociācijas, Finanšu un kapitāla tirgus komisijas, Latvijas Riska kapitāla asociācijas, kā arī biržas "Nasdaq Riga" vadība vairākkārt ir uzsvērusi, cik svarīgi ir attīstīt kapitāla tirgu Latvijā. Valstis, kurās ir attīstīts kapitāla tirgus, spēj operatīvāk pārvarēt krīzes.¹ Minētās institūcijas nemitīgi strādā pie juridiskā ietvara pilnveides (dažādām likumprojektu iniciatīvām, sākot ar Segto obligāciju likumprojektu un beidzot ar grozījumiem Valsts fondēto pensiju likumā), sadarbībā ar valsts fondēto pensiju shēmas līdzekļu

---

¹ Is less more? Profitability and consolidation in the European banking Sector, 2019.gada jūlijs, 11.lpp., <https://www.bankingsupervision.europa.eu/press/speeches/date/2019/html/ssm.sp190704~1f442782ac.en.pdf>

pārvaldniekiem ir izveidots alternatīvo ieguldījumu fonds "Altum kapitāla fonds", fonda kopējam apmēram sasniedzot 100 miljonus EUR, kā arī īstenota virkne citu pasākumu.

Šādu MK noteikumu un **attiecīgā instrumenta ieviešana neapšaubāmi bremsēs un negatīvi ietekmēs kapitāla tirgus attīstību**. Proti, uzņēmumiem, kuriem būtu jāpiedāvā kapitāla instrumenti vai jādombā par uzņēmuma akciju un citu atbilstošu finanšu instrumentu emisiju un izvietošanu regulētā finanšu tirgū, arī akciju kotēšanu biržā, tiek piedāvāts valsts subsidēts finansējums uz nesamērīgi garu termiņu. Parasti investoriem finansējuma atmaksas grafiks netiek piemērots investīcijas atpelnišanās periodam, attiecīgi nav skaidrs, **kāpēc valstij ir jāveic šāda veida ieguldījumi privātos uzņēmumos**.

4. Ēnu ekonomikas mazināšana, maksātspējas procesu tālāka uzlabošana - iespēja finansējuma plašākai pieejamībai

Kreditēšanas veicināšanā būtiska loma ir ēnu ekonomikas un noziedzīgi iegūtu līdzekļu legalizācijas mazināšanai. FID dati² liecina, ka izvairīšanās no nodokļu nomaksas sasniedz ap 500 miljoniem EUR/gadā, tikpat - ap 500 miljoniem EUR - ir korupcija. Jāturpina maksātspējas procesu pilnveide - 59% visu juridisko personu procesu tiek pabeigti ar ziņojumu par mantas neesamību, savukārt nodrošinātie kreditori atgūst tikai 38 centus no 1 EUR, kamēr procesa izmaksas sasniedz 43 centus no katra EUR, attiecīgi pārsniedzot atgūto apjomu.³ Pievēršam uzmanību, ka dažādi Latvijas starptautiskie novērtējumi ietekmē valsts pievilcību investoru vidū, kā arī kreditēšanas risku svēršanu. Piemēram, 141 valstu vidū *Globalajā konkurētspējas indeksā* Latvija ir novērtēta īpaši vāji tajos konkurētspējas rādītājos, kas raksturo "juridisko vidi". Šie visi aspekti, nevis minētā "tirgus nepilnība" ietekmē uzņēmumu spēju saņemt atbilstošu finansējumu.

5. Ilgtspēja ekonomikā, "Zaļais kurss" un ilgtspējīga finansēšana⁴

Eiropas Savienība (turpmāk - ES) ir **izstrādājusi "Zaļo" kursu ar mērķi padarīt ES ekonomiku ilgtspējīgu** (t.sk. ESG⁵ standartu iedzīvināšanu, kas prasa arī jaunus rīcības modeļus un caurskatāmus finanšu pakalpojumus). "Zaļā" kursa iedzīvināšana prasa ciešu valsts un finanšu institūciju sadarbību. Īpaši svarīgi veicināt sabiedrības izpratni, ka ilgtspēja nav abstrakts mērķis, bet katra mūsu (uzņēmēju un privātpersonu) apzināta rīcība ikdienā, t.sk. plānojot un veicot investīcijas, attīstoties un modernizējoties. Pēdējo gadu laikā pieņemtie plānošanas dokumenti ilgtspējīgu finanšu⁶ jomā ir milzīgs solis šajā virzienā, kur Eiropa ir vadošajās pozīcijās pasaulē, bet ir nepieciešams rīkoties, lai sāktu šo jautājumu praktisku ieviešanu. **MK noteikumu projektā un Anotācijā nav izvērtēta nepieciešamība uzņēmējiem sasniegt konkrētus ilgtspējas mērķus**. Tāpat nav minēts, kā tiks pastāvīgi, efektīvi un atbilstoši uzņēmumu labas korporatīvās pārvaldes principiem īstenota šo aizdevumu ilgtspējas uzraudzība. **Uzņēmumiem netiek izvirzīti citi būtiski kritēriji, kas nodrošinātu, ka šādam finansējumam var kvalificēties tikai labi pārvaldīti uzņēmumi, kas ikdienas darbā ir ieviesuši un darbojas atbilstoši labas pārvaldības principiem**.

6. Tiesiskais ietvars

MK noteikumi tiek izdoti, pamatojoties uz Attīstības finanšu institūcijas likuma (turpmāk - Likums) 12.panta 4.daļu, vienlaikus šī Likuma 12.panta 1.daļa nosaka, ka "[m]inistrija vai normatīvajos aktos norādītā institūcija izstrādā programmas, lai novērstu identificētās tirgus nepilnības". Informācijai par tirgus nepilnībām ir jābūt publiski pieejamai. Jau uzsvērām, ka Asociācijas biedriem nav skaidrs "tirgus nepilnības" pamatojums.

² Finanšu sektora attīstības padomes sēde, Finanšu izlūkošanas dienesta informācija, 2020.gada 3.septembris

³ Maksātspējas kontroles dienesta 2019.gada ziņojums, 26.lpp.

http://mkd.gov.lv/lv/parnums/link_part_201/

⁴ EU Sustainable finance framework

⁵ Environmental. Social. Governance

⁶ Sustainable finance

MK noteikumu projekta izstrādes straujais temps rada papildu riskus (piemēram, MK noteikumu projektā ir dota atsauce uz 36.punktu, kura nav, vienā no punktiem minēts atbalsts 35% apmērā no atbalstāmām izmaksām, citā līdz 75% no atbalstāmām izmaksām, attiecībā uz ieguldījumiem uzņēmumu pārņemšanā nav skaidrs, vai runa ir par lokālo uzņēmumu pārņemšanu (tā kā MK noteikumos ir teikts, ka investīcijām ir jābūt reģistrētām Latvijā), vai uzņēmumu pārņemšanu ārējos tirgos, jo ir paredzēts atbalsts darbības paplašināšanai eksporta tirgos u.c.).

MK noteikumu projekta 23.2.punkts paredz, ka pieteikumam pievieno *“piekrišanas vēstuli no cita finansētāja, kurā tam ir saistības, par sabiedrības “Altum” aizdevuma saņemšanu, ja komersants piesakās “Altum” aizdevumam”*. Asociācijas biedri, neskatoties uz dalību sākotnējā sarunā (kurā tika tikai informēti par šāda instrumenta izstrādi, kas norisinājās pavasarī un kurā arī uzsvēra šajā vēstulē minēto) **nav tikuši iesaistīti MK noteikumu projekta izstrādē. Asociācija iebilst pret projekta saturu, norāda uz Ekonomikas ministrijas argumentu un pamatojuma par “tirgus nepilnības” novēršanu neatbilstību. Tādējādi piedāvāto piekrišanas vēstules procedūru neuzskatām par atbilstošu labas pārvaldības praksei un neredzam nepieciešamību šādi kredītiestādēm palielināt administratīvo slogu. Finansējums uzņēmējiem tiek piešķirts, noslēdzot atbilstošus līgumus, kas sevī ietver visus noteikumus un nosacījumus, par ko puses ir vienojušās.**

Ļoti ceram uz labas pārvaldības principiem balstītu, produktīvu un konstruktīvu sadarbību nākotnē!

Ar cieņu

valdes priekšsēdētāja

Sanita Bajāre

ŠIS DOKUMENTS IR ELEKTRONISKI PARAKSTĪTS AR
DROŠU ELEKTRONISKO PARAKSTU UN SATUR LAIKA ZĪMOGU

Ieva Alhasova, ieva.alhasova@financelatvia.eu